høgskolen i oslo
senter for profesjonsstudier

Arbeidsnotat nr.8/03

Førskolelærerstudentenes yrkesplaner

Jens-Christian Smeby

Senter for profesjonsstudier

Forord

Hensikten med dette notatet er å belyse i hvilken grad studentene innenfor førskolelærer-utdanningen ønsker seg en jobb i barnehage etter endt utdanning og hva som i tilfelle er grunnen til at de ønsker annet arbeid. Analysene er basert på spørreskjemadata innsamlet i regi av StudData-prosjektet. Notatet er utarbeidet på oppdrag av Utdanningsforbundet.

Notatet er skrevet av Jens-Christian Smeby. Frøydis Oma Ohnstad har bidratt med nyttige kommentarer.

Oslo, oktober 2003

Lars Inge Terum
Professor/leder ved SPS

Innhold

Sammendrag 4
1 Innledning 5
1.1 Bakgrunn 5
1.2 Innholdet i notatet 5
1.3 StudData 6
2 Kjennetegn ved førskolelærerstudentene 7
2.1 Kjønn, alder og karakter fra videregående skole 8
2.2 Studieatferd og tilfredshet med studiet 9
3 Planer for yrkesvalg 9
3.1 Hovedaktivitet etter endt grunnutdanning 10
3.2 Første jobb 11
3.3 Yrke om ti år 12
4 Hensikt med å ta utdanningen 13
5 Jobbpreferanser og yrkesvalg 14
6 Oppsummering 15
Referanser 17
Tabellvedlegg 18

Sammendrag

Blant førskolelærerstudentene var det i 2003 hele 28 prosent som regnet med at hovedaktiviteten deres vil være videre studier første høsten etter de er ferdige med førskolelærerutdanningen. Det er også interessant å merke seg at det nesten har vært en dobling av andelen av førskolelærerstudentene som regner med å studere videre etter endt utdanning fra 2001 til 2003, mens denne andelen har holdt seg konstant blant sosialarbeider- og sykepleierstudentene. Det synes imidlertid ikke som førskolelærerne utdanner seg ut av yrket. Andelen som regner med å forlate yrket er ikke større blant førskolelærerstudentene enn blant andre utdanningsgrupper. Dessuten er andelen som regner med å arbeide som noe annet den samme blant førskolelærerstudenter som planlegger å fortsette å studere etter de er ferdig med grunnutdanningen, som blant dem som planlegger å gå direkte ut i arbeid.

Spørsmålet er om mange av førskolelærerstudentene planlegger å jobbe i skolen og ikke i barnehage. I forbindelse med innføring av skolestart for 6-åringer beholdt førskolelærere kompetanse for pedagogisk arbeid med 6-åringer. Dessuten, med ett års videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet kan de arbeide i til og med 4. klasse i grunnskolen. Vi har ikke data som direkte kan belyse hvor førskolelærerstudentene planlegger å jobbe. Førskolelærere som arbeider i barnehage får imidlertid i motsetning til førskolelærere som arbeider i skolen i liten grad uttelling for videreutdanning. En rimelig antakelse er derfor at en stor andel av de som tar en videreutdanning kan ønske seg arbeid i skolen.

Dette notatet er basert StudData, som så langt består av data fra spørreskjema som er sendt til studenter innenfor ulike profesjonsutdanninger i begynnelsen og avslutningen av studiet. Våren 2004 vil det bli sent ut spørreskjema til kandidater som avsluttet grunnutdanningen sin 2,5 år tidligere. Dette vil gi helt andre muligheter til å analysere hva slags videreutdanning førskolelærerstudentene gjennomfører og hvor stor andel som arbeider i barnehagen, grunnskolen og innenfor andre felt.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Førskolelærerutdanningen har tradisjonelt ført frem til arbeid i barnehage, skolefritidsordningen (SFO) og med barn på tilsvarende utviklingstrinn i andre institusjoner. I forbindelse med innføring av skolestart for 6-åringer beholdt førskolelærere kompetansen for pedagogisk arbeid med 6-åringer. Dessuten kan førskolelærere med ett års videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet arbeide i til og med 4. klasse i grunnskolen. Dette kan ha medført at førskolelærerutdanningen har mistet noe av sin identitet som "barnehage-utdanning" og at utdanningen bidrar til at studentene gjennom studiet motiveres til å søke jobb i skolen og å ta videreutdanning for ytterligere å kvalifisere seg til slikt arbeid. Lønn, andre arbeidsvilkår og prestisje kan også være grunner til at førskolelærere velger å søke arbeid i skolen fremfor i barnehage. Hensikten med dette notatet er å belyse i hvilken grad studentene innenfor førskolelærerutdanningen ønsker seg en jobb i barnehage etter endt utdanning og hva som i tilfelle er grunnen til at de ønsker annet arbeid.

I forbindelse med Kvalitetsutvalgets innstilling har Regjeringen annonsert at praksisen med at førskolelærernes adgang til å arbeide i småskolen bør revurderes[1]. Dette begrunnes blant annet med at mangel på førskolelærere i barnehagen er et hinder for full barnehagedekning og at en av årsakene til mangelen på førskolelærere er at mange har valgt å arbeide i skolen. Samtidig er det registrert en økende arbeidsledighet blant yngre allmennlærere blant annet som resultat av Skolepakke II. Regjeringen henviser også til forskning som tyder på at elever som får sin grunnleggende lese- og skriveopplæring av allmennlærere har bedre resultater enn elever som får opplæringen fra førskolelærere. Det vises videre til at førskolelærere gjennomgående har dårligere karaktergjennomsnitt ved opptak til studiet enn allmennlærere. Det konkluderes med at det fortsatt vil være behov for førskolelærere i viktige funksjoner i skolen, særlig på de lavere trinnene, men at førskolelærere bør stimuleres til å velge å ha sitt virke i barnehagen. I hvilken grad førskolelærerstudentene ønsker å arbeide i skolen fremfor i barnehagen og i tilfelle hvorfor, er således et svært aktuelt politisk spørsmål.

1.2 Innholdet i notatet

Dette notatet er basert på data fra StudData. Studenter ved ulike profesjonsutdanninger har svart på spørreskjema ved starten og avslutningen av studiet. Undersøkelsen inneholder riktignok ikke direkte spørsmål om førskolelærerstudentene ønsker eller har planer om å jobbe i barnehage. Følgende spørsmål kan imidlertid bidra til å belyse førskolelærernes yrkesvalg:

[1] Utdannings- og forskningsdepartementet: Strategi for økt kompetanse i skolen. http://www.dep.no/ufd/norsk/utdanning/grunnopplaering/045051-220007/

Planer for yrkesvalg:

- Om studenten tar sikte på at første jobb er innenfor det feltet deres studium er rettet mot.
- Om studentene første høsten etter avsluttet nåværende studium planlegger at deres hovedaktivitet vil være yrkesaktivitet eller videre utdanning.
- Om studentene regner med at de om ti år vil jobbe med noe annet enn det de nå har utdannet seg for.

Hensikt med å ta utdanningen: Om førskolelærestudentene ønsker å bruke utdanningen primært for å bli en god førskolelærer, i et annet yrke eller som grunnlag for annen eller mer utdanning.

Jobbpreferanser: Viktigheten av ulike forhold når man skal vurdere en jobb.

I analysene vil vi sammenligne førskolelærerstudentene med studenter fra allmennlærer-utdanningen, sosialarbeiderutdanningen og sykepleierutdanningen. Med utgangspunkt i spørsmålet om hovedaktivitet etter endt studium, vil vi også undersøke hvilke forskjeller det er mellom disse gruppene av førskolelærere med hensyn til hva de ønske å bruke utdanningen til, viktigheten av ulike forhold når man skal vurdere en jobb, og en rekke kjennetegn ved studentene som for eksempel alder, kjønn, motivasjon for å velge førskolelærerutdanningen, tidligere utdanning og yrkeserfaring.

Før vi presenterer disse dataene vil vi belyse noen sentrale kjennetegn ved førskolelærerstudentene som alder, kjønn samt tilfredshet og tidsbruk på studiet (kapittel 2). Deretter presenteres førskolelærernes planer for yrkesvalg (kapittel 3), hensikten deres med å ta utdanningen (kapittel 4) samt deres jobbpreferanser (kapittel 5). Avslutningsvis vil vi drøfte i hvilken grad disse dataene gir grunnlag for å hevde at føreskolelærerutdanningen utdanner studentene bort fra barnehagen og over i skolen (kapittel 6).

Resultatene er i hovedsak presentert i form av figurer. For en mer detaljert oversikt vises til tabellvedlegget.

1.3 StudData

StudData er en database hvor individer følges fra starten på profesjonsutdanningen (fase 1), ved avslutningen av utdanningen (fase 2), ca to år etter studieslutt (fase 3) og ca 5 år etter studieslutt (fase 4). Data samles inn ved hjelp av spørreskjemaer – der noen spørsmål er felles for alle som deltar, mens andre er utdanningsspesifikke. Det er to grupper (panel) som følges gjennom disse fasene (tabell 1). StudData-1 består av studenter som begynte sin

profesjonsutdanning høsten 2000. StudData-2 består av studenter som avsluttet utdanningen våren 2001 (for dette panelet har vi ikke data fra fase 1).

Tabell 1: Årstall for når data blir samlet inn i StudData-1 og StudData-2

	Fase 1 Utd. start	Fase 2 Utd. Slutt	Fase 3 To år etter utd.	Fase 4 Fem år etter utd.
StudData-1	2000	2003	2005	2008
StudData-2	-----	2001	2003	2006

Dette notatet baserer seg i hovedsak på StudData-1 fase 1 og fase 2, men vi trekker også i noen grad veksler på StudData-2 fase 2 for å undersøke om det er noen forskjell mellom kullet som avsluttet sin utdanning i 2003 og de som avsluttet sin utdanning i 2001. Spørreskjema til studentene som deltar i StudData-2 fase 3 blir sendt ut i januar 2004. Disse dataene vil blant annet gi opplysninger om studentenes utdannings- og yrkeskarriere etter avsluttet grunnutdanning og vil kunne belyse førskolelærernes yrkesvalg på en helt annen måte enn det som er mulig på basis av det foreliggende datamaterialet.

StudData omfatter en lang rekke profesjonsutdanninger ved 8 høgskoler og 2 universitet. Den omfatter samtlige profesjonsutdanninger ved Høgskolen i Oslo samt noen tilsvarende utdanninger ved andre høgskoler. Svarprosenten har ligget i overkant av 70 prosent, og svarprosenten for førskolelærerutdanningene har gjennomgående ligget noe høyere enn gjennomsnittet. Hoveddelen av analysene i denne rapporten er basert på data fra studenter som deltok i StudData-1 fase 1 (de som startet sin profesjonsutdanning i 2000) og som også besvarte spørreskjemaet i fase 2 som ble sendt ut i 2003. For førskolelærerstudentenes vedkommende omfatter dette kun studenter fra Høgskolen i Oslo og Volda. For en nærmere redegjørelse for hvilke utdanninger og institusjoner som inngår i StudData-1 og StudData-2 i de ulike fasene og svarprosenter for de ulike utdanningsgruppene ved de ulike institusjonene vises til egne dokumentasjonsrapporter (http://www.hio.no/enheter/senter_for_profesjonsstudier/studdata).

2 Kjennetegn ved førskolelærerstudentene

Vi vil her gi en kort oversikt over en del kjennetegn ved førskolelærerstudentene sammenlignet med allmennlærer-, sosialarbeider- og sykepleierstudentene. For en sammenligning av disse utdanningsgruppene med et bredere sett av profesjonsutdanninger vises til Dæhlen (2001). Med utgangspunkt i studentene som avsluttet sin profesjonsutdanning i 2001 er det tidligere gjennomført en del sammenligninger mellom utdanningsgrupper med hensyn til studieatferd og hvor tilfreds studentene er med studiet (Aamodt og Terum 2003). Vi vil her kort referere hovedresultatene fra disse analysene.

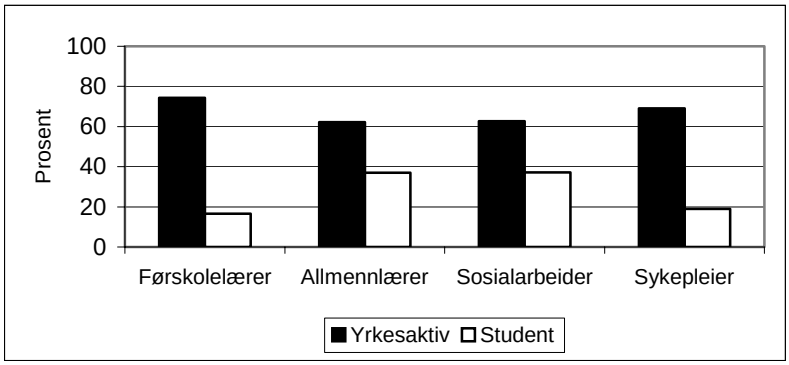
2.1 Kjønn, alder og karakter fra videregående skole

Som det fremgår av tabell 2 er førskolelærerutdanningen den mest kvinnedominerte utdanningen, de er noe eldre enn de øvrige og de har dårligere gjennomsnittskarakter fra videregående skole. Forskjellene i gjennomsnittsalder mellom førskolelærer-, sosialarbeider- og sykepleierstudenter er riktignok ikke signifikante.

Tabell 2 Prosentandel kvinner, gjennomsnittsalder og gjennomsnittskarakter fra videregående skole blant studentene som begynte sin utdanning i 2000, etter utdanningskategori.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
Kvinneandel	96	69	89	91
Alder	25,3	23,4	24,8	24,2
Karakter	3,6	4,0	4,1	3,8
(N min.-max.)	(101-168)	(371-478)	(172-229)	(267-343)

Førskolelærerstudentene kjennetegnes ved at de i større grad har vært yrkesaktive og at de i mindre grad har tatt ett eller flere fag ved et universitet eller høgskole før de startet sitt profesjonsstudie enn allmennlærer og sosialarbeiderstudentene[2] (figur 1). Det er derimot ingen signifikante forskjeller mellom førskolelærerstudenter og sykepleierstudenter i så henseende.

Figur 1. Prosentandel som hadde vært yrkesaktive minimum et år og andelen som hadde tatt ett eller flere universitets- eller høyskolefag før de begynte sitt profesjons-studium.

[2] Deltidsutdanninger er ikke inkludert.

2.2 Studieatferd og tilfredshet med studiet

Analyser av et bredt spekter profesjonsutdanninger (ikke bare de fire vi har valgt å fokusere på i dette notatet) tyder på at førskolelærerstudentene kommer rimelig godt ut med hensyn til studiegjennomføring, tilfredshet og faglig utbytte (Aamodt og Terum 2003). Sammenligning av profesjonsutdanningene ved Høgskolen i Oslo viser at studentene i gjennomsnitt brukte 30 timer per uke til studier. Førskolelærer- og sykepleierstudentene lå omtrent på gjennomsnittet, mens sosialarbeider og allmennlærerstudentene brukte noe mindre. Hvis en skiller mellom tidsbruk til selvstudier og undervisning er imidlertid førskolelærerstudentene, men også allmennlærerstudentene, blant de utdanningsgruppene som bruker minst tid per undervisningstime til selvstudier. Sosialarbeiderstudentene bruker vesentlig mer enn gjennomsnittet, mens sykepleierstudentene bruker litt mer. Førskolelærerstudentene kommer imidlertid rimelig godt ut i forhold til hvor stor andel som gjennomfører studiet på normert tid. Blant førskolelærerstudentene er denne andelen omtrent 90 prosent, som er noe høyere enn gjennomsnittet. Den tilsvarende andelen blant sosialarbeiderstudentene er noe høyere, mens den er noe lavere blant allmennlærer- og sykepleierstudenter (Aamodt 2003).

Når det gjelder studentenes generelle tilfredshet med studiet ved Høgskolen i Oslo er førskolelærerstudentene sammen med sosialarbeiderstudentene mer tilfredse enn gjennomsnittet, sykepleierstudentene ligger omtrent på gjennomsnittet, mens allmennlærerstudentene ligger under. Førskolelærerstudentene har en mer positiv vurdering av lærerne, planleggingen av undervisningen og sammenhengen mellom det de lærer og det fremtidige arbeidet enn gjennomsnittet, men de er mer negative enn gjennomsnittet i vurderingen av om undervisningen gir motivasjon til selvstudium (Mastekaasa 2003).

Det er også gjennomført en sammenligning av førskolelærer-, allmennlærer-, sosialarbeider- og sykepleierstudentenes vurdering av hvilket utbytte de har hatt av studiet (Heggen 2003). Studentene innenfor førskolelærer, sosialarbeider, og sykepleierutdanningen gir relativt lik vurdering av utbyttet av utdanningen både med hensyn til fagkunnskaper, verdier og holdninger og personlige evner og delvis også med hensyn til praktiske ferdigheter, mens allmennlærerstudentene skiller seg klart ut i negativ retning.

3 Planer for yrkesvalg

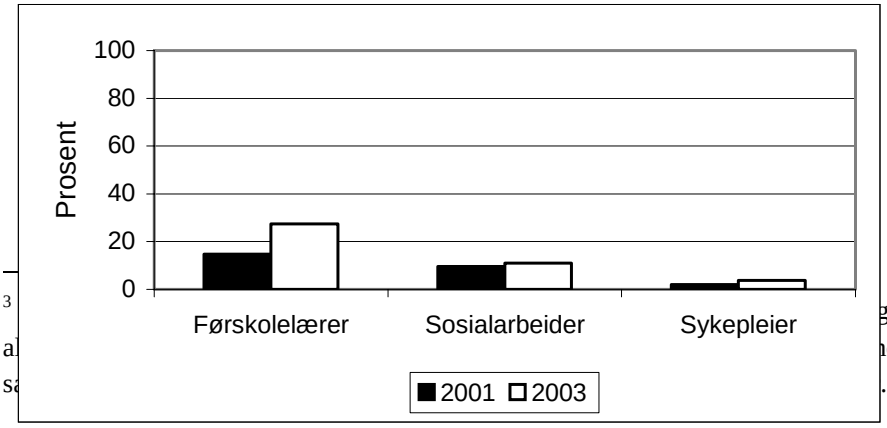
I dette kapitlet vil vi vise hva studentene regner med vil være hovedaktiviteten etter endt grunnutdanning, om de regner med at deres første jobb vil være innenfor det feltet deres studium er rettet mot og i hvilken grad de regner med at de vil arbeide med noe annet om ti år.

3.1 Hovedaktivitet etter endt grunnutdanning

Avgangskullene i 2001 og 2003 ble spurt hva de regnet med ville være deres hovedaktivitet den første høsten etter endt utdanning. Som det fremgår av tabell 3 er andelen som regner med å være yrkesaktiv høyest blant sykepleiere og til dels sosialarbeidere, mens den er noe lavere blant førskolelærere[3]. Forskjellene mellom utdanningene er enda tydeligere når vi ser på andelen som regner med at deres hovedaktivitet vil være videre studier (figur 2). En langt høyere andel av førskolelærerstudentene, enn av sykepleier- og sosialarbeiderstudentene planlegger videre studier. Blant førskolelærerstudentene var det i 2003 hele 28 prosent som regnet med at hovedaktiviteten deres vil være videre studier første høsten etter de er ferdige med førskolelærerutdanningen. Det er også interessant å merke seg at det nesten har vært en dobling av andelen av førskolelærerstudentene som regner med å studere videre etter endt utdanning, mens denne andelen har holdt seg konstant blant sosialarbeider- og sykepleierstudentene. Selv om endringen som medførte at førskolelærere som tar ett års videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet kan undervise til og med 4. klasse i grunnskolen kom i forbindelse med innføringen av Reform 97, er det grunn til å anta at det kan ha tatt noe tid før studentene har blitt klar over denne muligheten og faktisk har begynt å ta en slik videreutdanning i direkte forlengelse av førskolelærerutdanningen.

Tabell 3. Prosentandel av studentene etter hva de regner med vil være hovedaktiviteten deres den første høsten etter at de er ferdig med sitt nåværende studium. Avgangskullene i 2001 og 2003.

	Førskolelærer		Sosialarbeider		Sykepleier	
	2001	2003	2001	2003	2001	2003
Yrkesaktiv	82	68	87	82	95	94
Student	15	28	10	11	2	4
Annet	3	4	4	7	3	2
Sum	100	100	100	100	100	100
(N)	(203)	(126)	(219)	(153)	(336)	(265)

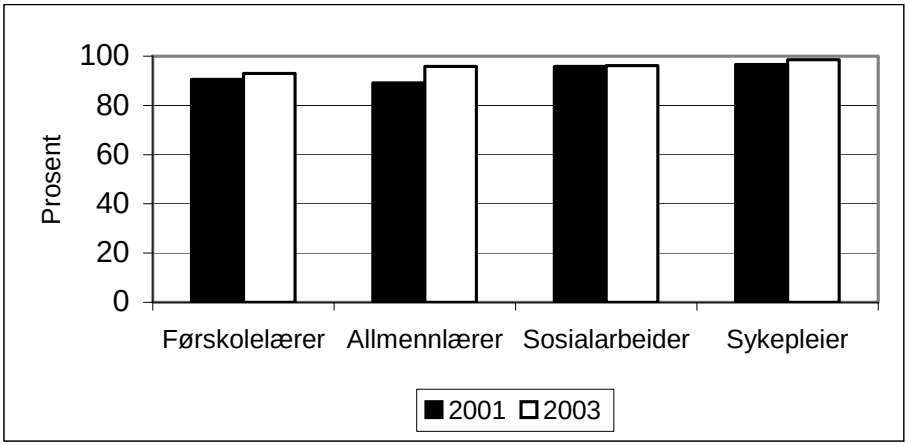
3 g til de øvrige utdanningene er
a hennlærerutdanningen ikke er
s .

Et sentralt spørsmål er om det er vesentlige forskjeller mellom studentene som planlegger å være yrkesaktive etter endt grunnutdanning og dem som planlegger videre studier. Analyser viser imidlertid at dette ikke synes å være tilfelle. Det er ingen forskjeller med hensyn til kjønn, alder, tidligere arbeids- og tidligere studieerfaring eller gjennomsnittskarakter fra videregående skole. Det er heller ingen forskjell mellom gruppene i forhold til om de hadde fattet interesse for studie allerede i barne- og ungdomstiden eller først ved søkertidspunktet, hadde valgt riktig utdanning.

Figur 2 Prosentandel av studentene som regner med at videre studier vil være hovedaktiviteten første høsten etter de var ferdige med sitt studium i 2001 og 2003.

3.2 Første jobb

Studentene er også spurt om de tar sikte på at deres første jobb er innenfor det feltet studiet er rettet mot, uansett når de planlegger å begynne å jobbe. Figur 3 viser at blant studentene som gikk ut i 2003 er det over 90 prosent som planlegger å jobbe innenfor feltet utdanningen er rettet mot. Andelen er noe lavere for førskolelærerstudentene (94 prosent) enn for sykepleierstudentene (99 prosent). For de fleste utdanningen har det vært en liten økning i denne andelen fra 2001 til 2003, noe som kan sees som et resultat av at et noe strammere arbeidsmarked har ført til at noen færre vurdere andre yrkesmuligheter.

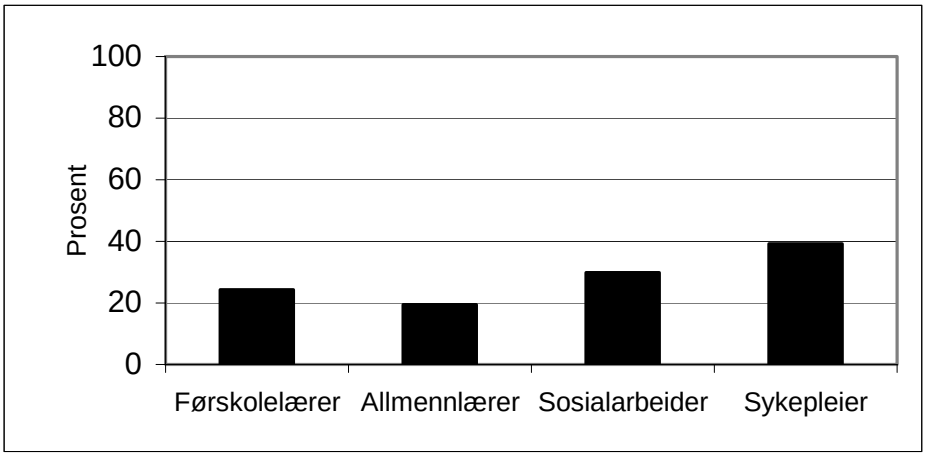

Figur 3 Prosentandel av studentene som tar sikte på at deres første jobb skal være innenfor det feltet studiet er rettet mot. Avgangskullene i 2001 og 2003.

Ut fra spørsmålsformuleringen kunne det tenkes at en del førskolelærere oppfatter at utdanningen er så sterkt knyttet til barnehagen, at de betrakter en jobb i skolen utenfor det feltet utdanningen er rettet mot. Resultatene tyder imidlertid ikke på at dette i særlig grad er tilfelle. Figur 3 viser at økningen i andelen av førskolelærerstudentene som planlegger å ta en videreutdanning høsten etter at de har avsluttet sin grunnutdanning, ikke har ført til at en større andel av studentene planlegger et annet yrke. Blant kullet som gikk ut i 2003 er det dessuten ingen klare forskjeller mellom de av førskolelærerne som planlegger å være yrkesaktive etter endt grunnutdanning og dem som planlegger videreutdanning i forhold til om de planlegger at deres første jobb skal være innenfor det feltet grunnutdanningen er rettet mot. Det synes med andre ord ikke som førskolelærerstudentene planlegger å utdanne seg ut av yrket, men det er rimelig å anta at en god del av dem som videreutdanner seg sikter mot en jobb i skolen. Det finnes riktignok videreutdanningsmuligheter for dem som ønsker å arbeide i barnehage. Bortsett fra spesialpedagogikk gir slik videreutdanning ikke lønnsmessig uttelling i barnehagen. Førskolelærere som arbeider i skolen får imidlertid uttelling for all slik videreutdanning, ikke bare videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet.

3.3 Yrke om ti år

Studentene er også bedt om å forestille seg livet om 10 år og angi sannsynligheten for at de arbeider med noe annet enn det de så langt har utdannet seg for (figur 4). Sykepleier-studentene er den utdanningsgruppen som i størst grad er uenig i utsagnet om at de vil arbeidet med noe annet, mens denne andelen er minst blant allmennlærerstudentene. Førskolelærerstudentene plasserer seg sammen med sosialarbeiderstudentene rundt gjennomsnittet. 5 prosent av førskolelærestudentene oppgir at utsagnet om at de arbeider med noe annet om 10 år passer svært godt (på en skala fra 1 – 5), mens 24 prosent oppgir at utsagnet ikke passe i det hele tatt. Dette tyder med andre ord ikke på at det er en spesielt stor andel av førskolelærerstudentene som regner med at de etter hvert vil forlate yrket.

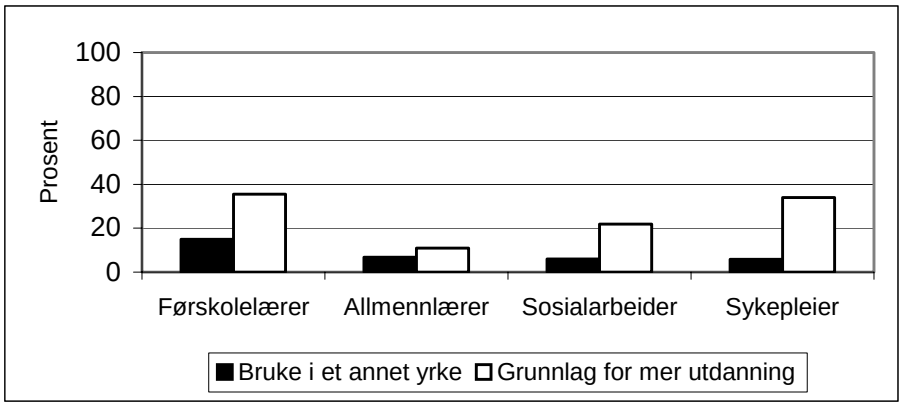

Figur 4 Prosentandel av studentene som mente utsagnet om at de arbeider med noe annet enn det de har utdannet seg for om ti år *ikke* passer i det hele tatt (skala 1 – 5).

Vi har også undersøkt om det er forskjell mellom førskolelærere som første høsten etter endt utdanning regnet med å være yrkesaktive og dem som regnet med å være studenter. Det er imidlertid ingen forskjeller mellom disse gruppene i vurderingen av om de regner med at de arbeider innenfor et annet yrke om ti år. Også disse resultatene tyder med andre ord på at førskolelærerne som videreutdanner seg ikke utdanner seg ut av yrket. En viktig grunn for å videreutdanne seg kan, som det er redegjort for tidligere, være å kvalifisere seg for en jobb på småskoletrinnet i skolen.

4 Hensikt med å ta utdanningen

De fleste studentene oppgir at hensikten med utdanningen er å bli en god henholdsvis førskolelærer, lærer, sosialarbeider eller sykepleier. Det er imidlertid klare forskjeller mellom utdanningsgruppene i hvilken grad de ønsker å bruke utdanningen i et annet yrke og i hvilken grad de ønsker å bruke utdanning som grunnlag for en annen eller mer utdanning (figur 5). Det er en noe høyere andel av førskolelærerstudentene (19 prosent) enn blant de øvrige utdanningsgruppene som oppgir at ønsket om å bruke utdanningen i et annet yrke er svært viktig. Andelen som oppgir at ønsket om å bruke utdanningen som grunnlag for annen eller mer utdanning er svært viktig, er høyere blant førskolelærer- (38 prosent) og sykepleierstudentene (37 prosent) og lavere blant de to andre utdanningsgruppene.

Figur 5 Prosentandel av studentene som oppgir at ønsket om å bruke utdanningen i et annet yrke og som grunnlag for annen eller mer utdanning er svært viktig, etter utdanningskategori.

Mens spørsmålene som omhandler yrkesplaner kan være preget av praktiske hensyn og mulighet til å få seg en jobb, dreier disse spørsmålene seg i større grad om studentenes ønsker og hvilken hensikt de har hatt med å ta utdanningen. Figuren gir et også et litt annet bilde enn figurene som omhandler yrkesplaner (for eksempel figur 4). Mens det ikke var noen spesielt

stor andel av førskolelærerstudentene som regnet med at de arbeidet med noe annet om 10 år, er det altså en noe større andel i denne utdanningsgruppen som oppgir at de ønsker å bruke utdanningen i et annet yrke. Den høye andelen blant sykepleiere som ønsker å ta annen eller mer utdanning kan synes å stå litt i motsetning til at en svært liten andel av sykepleierstudentene planlegger videre studier rett etter endt utdanning. Det finnes imidlertid mange typer videreutdanning for sykepleiere og det er rimelig å tolke resultatene som uttrykk for at en relativt stor andel innenfor denne utdanningsgruppen planlegger å ta en slik videreutdanning på sikt. Den relativt høye andelen av førskolelærerstudentene harmonerer med at en relativ høy andel av førskolelærerstudentene regner med at videre studier vil være hovedaktiviteten første høsten etter endt utdanning.

Vi har også undersøkt om førskolelærerstudenter som planlegger å være yrkesaktive etter endt grunnutdanning og dem som planlegger videre studier ønsker å bruke utdanningen forskjellig. Dette synes i liten grad å være tilfelle. Det er ingen forskjeller mellom disse gruppene i ønsket om å bli en god førskolelærer eller ønsket om å bruke utdanningen i annet yrke, men det er naturlig nok en større andel i den siste gruppen som vektlegger ønsket om å bruke utdanningen som grunnlag for mer eller annen utdanning.

5 Jobbpreferanser og yrkesvalg

Studentene er bedt om å oppgi hvor viktig ulike forhold er når man skal vurdere en jobb. Tabell 4 viser at et gjennomgående trekk for alle utdanningsgruppene er at en stor andel oppgir at en interessant jobb og en jobb som gir kontakt med andre mennesker er svært viktig, mens relativt få legger tilsvarende stor vekt på høy inntekt. I hovedsak utmerker førskolelærerstudentene seg verken i den ene eller annen retning sammenlignet med de øvrige utdanningsgruppene, men det er en noe større andel innenfor denne utdanningsgruppen som legger vekt på sikkerhet mot arbeidsløshet og en jobb der man kan være kreativ og skapende, mens en noe lavere andel oppgir en jobb der man kan hjelpe andre. Dette harmonerer godt med kjennetegn ved førskolelæreryrket.

Tabell 4 Prosentandel av studentene som mente følgende forhold er svært viktig når man skal vurdere en jobb, etter utdanningskategori.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
Sikkerhet mot arbeidsløshet	45	34	33	42
Høy inntekt	9	5	3	7
Muligheter for å avansere	17	9	10	24
Interessant jobb	70	70	73	70
Arbeide selvstendig	21	14	23	25

Hjelpe andre	39	45	55	52
Samfunnsnyttig	37	36	49	33
Fleksibel arbeidstid	18	13	20	19
En jobb som gir mye fritid	15	13	10	15
Kontakt med andre	58	65	64	59
Mulighet til deltidsarbeid	8	10	12	29
Kreativ og skapende	58	37	28	32
(N)	(143)	(334)	(176)	(275)

Vi har også undersøkt i hvilken grad det er forskjell mellom førskolelærerstudenter som planlegger å være yrkesaktive høsten 2003 (første høsten etter endt utdanning) og dem som planlegger videre studier. Den eneste forskjellen mellom disse gruppene er at den siste gruppen i noe større grad oppgir at en jobb som gir mye fritid er svært viktig. Ut fra at de som arbeider i skolen har noe lengre ferier og kortere bundet arbeidstid enn de som arbeider i barnehagen, kan dette tolkes som nok en indikasjon på at førskolelærere som videreutdanner seg ønsker å kvalifisere seg for en jobb i skolen.

6 Oppsummering

En stor andel av førskolelærerstudentene planlegger å utdanne seg videre. 28 prosent av avgangskullet i 2003 planlegger at videre studier vil være hovedaktiviteten første høsten etter endt grunnutdanning og 38 prosent oppgir at ønsket om å bruke utdanningen som grunnlag for mer eller annen utdanning er svært viktig. Sammenligning av dem som planlegger å være yrkesaktive og dem som planlegger å utdanne seg videre første høsten etter endt utdanning viser imidlertid at det ikke er noen indikasjon på at den sistnevnte gruppen utdanner seg ut av førskolelæreryrket. Det er ingen forskjeller mellom gruppene i andelen som planlegger at første jobb eller jobben om 10 år vil være innenfor feltet studiet er rettet mot eller i ønsket om å bli en god førskolelærer. Vi finner heller ikke forskjeller mellom gruppene når det gjelder motivasjon for å ta førskolelærerutdanningen, gjennomsnittsalder, gjennomsnittskarakter fra videregående skole eller tidligere utdannings- og yrkeserfaring.

Våre data tyder også på at førskolelærerstudentene i hovedsak er rimelig tilfredse med utdanningen og det er en relativt stor andel av studentene som avslutter studiet på normert tid sammenlignet med andre utdanningsgrupper. Våre data tyder videre på at andelen av førskolelærerstudentene som planlegger å forlate yrket er omtrent på samme nivå som blant allmennlærer-, sosialarbeider-, og sykerpleierstudenter. Dette gjelder både når vi ser på andelen som antar at første jobben og jobben om ti år vil være innenfor feltet studiet er rettet mot. Førskolelærerstudentenes vurdering av ulike forhold når de skal velge en jobb harmonerer også relativt godt med kjennetegn med førskolelæreryrket.

Selv om vi foreløpig ikke har data som viser om førskolelærere som tar videreutdanning tar sikte på en jobb i skolen, er det en rekke indikasjoner i våre data som tyder på at en relativt stor andel av førskolelærerstudentene har slike planer. I hvilken grad de faktisk vil begynne å arbeide i skolen avhenger imidlertid også av mulighetene for å få slikt arbeid. Våren 2004 vil Senter for profesjonsstudier sende ut spørreskjema til kandidater som har avsluttet utdanningen sin 2,5 år tidligere. Dette vil gi helt andre muligheter til å analysere hva slags videreutdanning førskolelærerstudentene gjennomfører og hvor stor andel som arbeider i barnehage, grunnskolen og innenfor andre felt.

Referanser

Dæhlen, M. (2001) *Usikre, dedikerte, engasjerte og distanserte. Om forventninger og motivasjon blant de nye studentene ved profesjonsstudiene, Høgskolen i Oslo.* HIO-rapport 2001 nr 12.

Heggen, K. (2003) ”Kunnskapssyn og profesjonsutdanning. Studentane si forståing av kompetanse i sjukepleie-, sosialarbeidar-, førskule-, og allmennlærarutdanning”, i P. O. Aamodt og L. I. Terum (red.) *Hvordan, hvor mye og hvorfor studerer studentene? Om læringsmiljø, jobbpreferanser og forståelse av kompetanse i profesjonsutdanningene*. HIO-rapport 2003 nr 8.

Mastekaasa, A. (2003) ”Tilfredshet med profesjonsutdanningene. Studentenes tilfredshet med lærere og undervisning ved Høgskolen i Oslo, i P. O. Aamodt og L. I. Terum (red.) *Hvordan, hvor mye og hvorfor studerer studentene? Om læringsmiljø, jobbpreferanser og forståelse av kompetanse i profesjonsutdanningene*. HIO-rapport 2003 nr 8.

Aamodt, P. O. (2003) ”Tidsbruk og studieinnsats”, i P. O. Aamodt og L. I. Terum (red.) *Hvordan, hvor mye og hvorfor studerer studentene? Om læringsmiljø, jobbpreferanser og forståelse av kompetanse i profesjonsutdanningene*. HIO-rapport 2003 nr 8.

Aamodt, P. O. og Terum, L. I. (red.) (2003) *Hvordan, hvor mye og hvorfor studerer studentene? Om læringsmiljø, jobbpreferanser og forståelse av kompetanse i profesjonsutdanningene*. HIO-rapport 2003 nr 8.

Tabellvedlegg

Tabell 5 Studenter som begynte sitt studium i 2000 etter alders- og utdanningskategori.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
19-20 år	20	28	28	29
21-25 år	47	54	46	46
26-30 år	16	8	10	10
31 år ->	17	10	16	14
(N)	(166)	(472)	(228)	(337)

Tabell 6 Prosentandel av studenter som tidligere hadde vært yrkesaktive sammenhengende minimum ett år og prosentandel som hadde tatt ett eller flere fag på universitets- og høyskolenivå før de påbegynte sitt studium i 2000, etter utdanningskategori.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
Yrkesaktiv	74	62	63	69
Studert	17	37	37	19
(N)	(164)	(474)	(225)	(339)

Tabell 7 Prosentandel av studentene innenfor ulike utdanningskategorier som oppga at de tar sikte på at deres første jobb skal være innenfor det feltet studiet er rettet mot. Avgangskullene i 2001 og 2003.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier	(N)
2001	91	89	96	97	(1090)
2003	94	96	96	99	(883)

Tabell 8 Studentenes vurdering av om de om ti år vil arbeide med noe annet enn det de så langt har utdannet seg for på en skala fra 1 – 5 (1=passer svært godt, 5=passer ikke i det hele tatt), etter utdanningskategori. Prosent.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
1 Passer svært godt	5	5	4	6
2	11	12	11	9
3	22	20	16	16
4	25	34	30	22
5 Passer ikke i det hele tatt	24	19	30	39
Vet ikke	13	10	9	8
Sum	100	100	100	100
(N)	(139)	(331)	(178)	(272)

Tabell 9 Studentenes vurdering av i hvilken grad de ønsket å bruke utdanningen for å ble henholdsvis en god førskolelærer, allmennlærer, sosialarbeider eller sykepleier på en skala fra 1 – 5 (1=Ikke viktig i det hele tatt 5 svært viktig). Prosent.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
1 Ikke viktig i det hele tatt	1	1	1	0
2	1	1	1	0
3	2	3	3	1
4	7	14	16	8
5 Svært viktig	87	82	79	91
Vet ikke	0	0	1	0
Sum	100	100	100	100
(N)	(135)	(327)	(178)	(269)

Tabell 10 Studentenes vurdering av i hvilken grad de ønsket å bruke utdanningen i et annet yrke på en skala fra 1 – 5 (1=Ikke viktig i det hele tatt 5 svært viktig). Prosent.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
1 Ikke viktig i det hele tatt	7	10	11	21
2	16	17	19	21
3	23	34	33	30
4	23	29	25	16
5 Svært viktig	19	7	7	6
Vet ikke	10	4	5	6
Sum	100	100	100	100
(N)	(135)	(327)	(178)	(269)

Tabell 11 Studentenes vurdering av i hvilken grad de ønsket å bruke utdanningen for å legger grunnlag fro annen eller mer utdanning yrke på en skala fra 1 – 5 (1=Ikke viktig i det hele tatt 5 svært viktig). Prosent.

	Førskolelærer	Allmennlærer	Sosialarbeider	Sykepleier
1 Ikke viktig i det hele tatt	2	7	1	3
2	5	12	7	4
3	16	32	24	14
4	33	35	40	38
5 Svært viktig	38	11	25	37
Vet ikke	6	3	2	4
Sum	100	100	100	100
(N)	(128	(311)	(168)	(259)